

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VIII

Barcelona 26 Setembre de 1914

Núm. 360

FEROSITAT

SUMARI

- Ferositat**, per J. MORATÓ.
Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai, per L'HOMED'AVUI.
D'Estadística mèdica, per JOAN ALZINA I MELIS.
Poesies de Francesc Pujols.-Selecta d'Odes.
De quan era nin, per JOAN ROSELLÓ.
Lletra IV, A Xenius, per JOSEP LLEONART
El brot de marduix, per F. MASPONS I LABRÓS.
Horaciana, per JOAN CLIMENT I NOLLA.
De la cumbre al fondo, per MIGUEL DE UNAMUNO.

De la premsa

- Prestams sobre fruits de la terra**, per JAUME CABNER.
De como hemos de ser neutrales, per EMILI JUNOY.

Informació

- La protesta de Bèlgica.**

Llibre nou

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

Temps passat, amb motiu de la guerra d'Orient, va córrer per diaris i revistes un dibuix del Partenón durant el temps que Grecia era dominada pel Gran Turc. Era un dolor. A través de les columnes, símbol de la més alta perfecció humana, per sobre i per sota del frontó escaixalat, l'obra meravellosa d'Ictinos deixava veure el cel ras i llis; i en son recinte es tancava un mesquí santuari mahometà vorejat de desferres... i d'un hortet. «Profanació, profanació!» pensava un-hom. I el saber en mans dels anglesos les superbes escultures que havien decorat el monument constituïa una mena de consol. El qual, pel patriota català, se confonia amb la recança de què els nostres compatriotes que fundaren els ducats d'Atenes i Neopatria, no haguessin guanyat per mà als anglesos.

¡O barbres turcs! Quin diable va ésser el que us va inspirar la pensada de destinar a dipòsit de pólvora l'obra mestra de l'armonia? Perqué, com és prou sabut, l'esbotzament del Partenón se degué a l'esclat d'un polvori. ¡Barbres, més que barbres!

Aquests esplais declamatoris els refereixo, naturalment, al temps que corria per diaris i revistes el dibuix del Partenón tal com el tenien els turcs. Ara, en veritat, no me'ls gosaria permetre, per tal de no concitar damunt meu les ires dels pobles que, segons hem sentit a dir de tota la vida, porten la vanguardia de les modernes civilitzacions. Pobles que, en un retorn a les ferocitats primitives, destrueixen tot allò que s'oposa al seu desig de dominar.

No us penseu que aquest article vagi a favor d'Alemanya contra França o de

França contra Alemanya. Al començar la guerra vaig imposar-me l'obligació de romandre neutral. El meu lema era: res d'adhesió, com a combatents, a cap dels bàndols en guerra; simpatia per tots com a homes. Ara em venen ganes d'afegir-hi un extrem: odi als uns i als altres com a destructors de vides i de la síntesi més alta de la vida que és la bellesa de l'art. El nom de Malines serà un estigma dels temps que vivim, sense que hi valguin explicacions ni excuses. Com ho serà el de Reims, car la destrucció de la santa Catedral que n'era la més preuada joia, és quelcom de comparable a la del Partenón. Si els turcs tingueren la pensada funesta d'instalar un polvori en el sagrat recinte dels déus de la pagania, s'ha dit d'un altre poble, tal volta en fals, que ha tingut la mala hora d'artillar el del Déu únic. I en la ferocitat de la guerra, els canons manen; i allà on n'hi ha un que ronca, allà va el plom dels que hi estan en duel.

Trista cosa és destruir un monument artístic, però no ho és menys fer-ne muralla. Oprobi mereix qui sia culpable actiu d'un infanticidi, però no'n mereix menys el pare o la mare que interposen entre llurs pits i les bales enemigues l'infant que han dut al món.

La ferocitat ha estat en tot temps companya de la guerra. Però en aquesta guerra d'ara, tant mateix, ningú no se n'esperava tants exemples com se'n contenen. Ferocitat contra la bellesa; ferocitat contra la vida. I això per part dels països més civilitzats del món. Doncs ¿què és la civilització, si ni ens ensenya a respectar els més elementals principis del dret natural i del de gents?

Mireu què acabo de llegir en un diari: Un aviador vola per damunt de terra enemiga. Vola—l'atreu—gairebé arràn de terra. De sobte ovira una colla de treballadors que fan anar el magall. Fugint del perill, se remonta pels aires, hostilitzat pels trets que, descobrint-lo de sobte, li enjega un destacament armat. Una bala tocà l'aparell i l'inutilitzà. L'aviador devalla en vol aplomat i arriba a terra sense danys majors. Però encara no hi és, els treballadors se dirigeixen a ell amb els magalls enlaire. Ell enjega contra els que'l volten l'arma que du, fins que se li acaben les municions. Aleshores és atacat per la colla que'l mata a cops de magall.

El fet és vulgar. D'episodis així se'n registren en totes les guerres. ¿Prescindim-ne?... No; seguim encara.

La colla de treballadors s'allotja en un castell al qual se dirigeix per reposar quan és nit entrada. I el diari d'on

trec la relació explica amb una gran simpatia, — com un tret espiritual dels treballadors, — que aquell dia, a l'anar-se'n a joc, duïen enlairada una bandera amb els colors enemics, però no una bandera com les altres, sinó feta amb les robes del mort.

I la part vermella de la bandera era representada per la sang. Així ho explica tot content el periodista.

¿Voleu una prova més evident del retorn a la ferocitat selvàtica?

Ara no'm pregunteu quin era el diari que duia el cas. Tingueu-ne prou amb saber que me n'he fet ressó amb tota honradesa i que conservo el retall entre els meus papers.

Alemanya? Francès? Deixeu-me continuar neutral, com vaig proposar-me el dia d'esclatar la guerra.

J. MORATÓ

d'una superstició de colla i en l'exercic de l'odi negatiu.

* *

Sembla que els jaumins s'imposen la tasca de palesar que no existeix Espanya. Mai sabrem oblidar la seua amenaça de guerra civil en aquests moments. Si Espanya, obeint la llarga fatalitat històrica dels partits locals, de les banderíes estèrils es divideix i els uns són germanòfils i els altres són francòfils no per res més que per servilisme de clientela, ¿quin ideal de cohesió nacional ens quedarà?

* *

Molt els caldria aprendre als carlins de l'exemple dels nacionalistes francesos, els quals no han pas esperat la *catàstrofe* *previa* per participar, *sens discussió* en la obra de defensa nacional.

No és d'esperar que se'n convencin perquè els és més fàcil creure's en possessió de la veritat absoluta i esperar amb alegria analfabeta que els altres es contradiguin.

* *

¿Gosariem admetre que els fets justifiquen els fets?

* *

Repasant la literatura bèl·lica dels escriptors alemanys ens oprimeix el pes de la seua ironia feixuga; però ens alleugereix una mica l'infantil aplom del pan-germanisme fantàstic a la manera de August Niemann, de qui ningú es recordava ja.

* *

Tampoc és admissible sense reserves el tò dels escriptors francesos. S'adverteix en ells, malgrat les protestes de vocació lliberadora, una capdal idea centralitzadora els perills de la qual, enfront dels problemes de les nacionalitats que la guerra planteja, poden ésser tant irritants com el pan-germanisme.

* *

Molts equívocs hauria evitat a França

Notes que les agències telegràfiques no circularàn mai

SETEMBRE 1914

Més que la narració de la guerra, interessa l'esforç d'aquests homes atents a les propies impressions, qui sabrien en la lluita, distreure's de la batalla per mirar dintre seu.

Heusaquí un bon exercici: Vèncer la sugestió de l'espectacle i sapiguer-se'n fer un problema i un torment. L'exemple del nostre Xenius.

A tots ens caldria guanyar aquesta actitud. Amb ella renovariem la nostra vida i trobaríem el camí que la estètica ella sola no ha sabut donar nos a nosaltres gent catalana i segurament a ningú.

Sols d'aquesta manera les flames de la guerra d'avui tindran la virtut purificadora de que sapigué parlar-nos en Verdguer i Callís amb paraula justa.

* *

Jean Herbet, a propòsit de neutralitat, adverteix als qui volguessin trencar-la quan la oportunitat els assegurí els aventatjes: «*Entre els amics d'ahir i els de demà, caldrà que hi hagi a l'hora del arranjamant final una diferencia de coeficient.*»

* *

No pot comprendre's la humanitat de la guerra fins que s'ha vist passar un convoi de ferits.

* *

Dol i esglai la migradíssima reducció espiritual dels nostres partidistes a favor de França o a favor d'Alemanya. No s'adverteix en ells cap sentit nacional regulador de les devocions respectives. Tot mor en el localisme provincià

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunchs

el descongestionament de París que l'amenaça del siti ha determinat.

París no és la França, diuen ara.

Si abans ho haguessin comprès, tal vegada no s'hauria produït cap desarrelament de la consciència francesa.

* * *

¿Voleu dir que amb una desfeta no perdrien els alemanys l'estímul patriòtic que ha fet la seua creixença?

Si ells mateixos parlen de la seua organització estatal com d'una màquina

ben construïda, voleu dir que la inseguretats d'un engranatge no malmetriria tot el funcionament?

¿Què's salvaria aleshores?

Es perillós fer ciencia com se fan estores o com se fa celuloide obeint la mateixa motivació.

* * *

Es equivocació essencial, fer de la virtut el patrimoni d'un poble qualsevol amb exclusió dels altres pobles.

L'home d'avui

D'Estadística mèdica

El menyspreu dels esperits mesquins envers l'Estadística seria justificadíssim si tots els càlculs estadístics fossin com els que han permès dir a alguns que el tant per mil dels boigs de la província de Girona supera al de la província de Barcelona.

Quan l'hospitalització dels dementés és tant primitiva, tant parcial com en el nostre país, cap conclusió legítima es pot treure del nombre dels recluits, car aleshores aquesta xifra no solament no representa el nombre absolut dels fills, — a tot arreu n'hi ha que no van als manicomis, — sinó que ni aproximadament s'acosta al nombre de malalts necessitats de cura hospitalaria. Com s'hi ha d'acostar aquí, a Catalunya i a tota Espanya, amb lo anticientífic de l'assistència als pobres, amb la desconexió general de les malalties mentals i amb l'anatema popular que ha marcat d'una manera indeleble tantes cases de boigs, en termes generals no per malvolença o misonisme, si no per esperit de justícia? L'única cosa positiva que de les dades conegudes a Catalunya en surt, és la deficiència per tot-hom deplorada de la cura d'aquesta classe de pacients, la desigualtat amb que la societat els tracta si es comparen amb els demés malalts.

A Suïça, Alemanya, Itàlia i tants de altres pobles, els instituts psiquiàtrics dels quals responen a llur fi amb més o menys perfecció, poden i deuen investigar prenent com a norma les estadístiques de llurs manicomis, mil detalls del més alt interès social i teòric: relació de les entrades amb la població total, nombre de folls hospitalitzats, proporció de certes formes morboses, xifra de curacions, relació entre el contingent de malalts sumministrats pels distints centres o comarques i moltes més encara. Precisament les dades recopilades allí obliguen a afirmar *a priori* a qui

bé pensi que el tant per mil de dementés a les dues províncies susdites en lloc d'ésser major a Girona ho ha d'ésser a Barcelona, i ho ha d'ésser per l'importància de la urbs barcelonina. No totes les regions ni totes les viles o ciutats contribueixen a poblar els manicomis amb igual o pareguda intensitat, ans al contrari, està demostrat d'una manera lluminosa, sense dubte possible, que els grans centres formen un cúmul de folls molt superior a les comarques de població disseminada; aquest fet se repeteix amb rara unanimitat a tots els pobles dotats d'estadística veritat i de serveis psiquiàtrics en que només sien regulars. Comparant Viena, Berlin, Milano, Roma o altres grans ciutats amb regions del mateix país de població espargida es nota sempre que el tant per mil de folls que aquells envien als manicomis és major que'l procedent de aquestes regions. Nàpols, per exemple, en té, segons l'últim cens, un 4 per mil i la resta de la província apenes arriba a un 1 per mil. Altament significatiu és ço que succeeix a Alemanya: Berlin sols dona més boigs que la regió de Hessen-Nassau, que les províncies del Rin, que la Silèsia i la Westfàlia, a pesar de la molta i desenrotlladíssima indústria de les dues últimes.

Qui pensi quelcom no es meravellarà de tant curiosos fenòmens: a les grans urbs no s'hi troben concertats fins a llur més alta potencia els factors ocasionals o directament productors de bell nombre de formes mentals, els factors tòxics, l'alcohol sobre tot, els infectius, especialment la sífilis, els psíquics, lluita per la vida difícil, etc., i les pessimes condicions higièniques de l'habitació, del menjar i altres. I no és estrany que bona part d'aquests factors, els dos darrers d'una manera particularíssima, exerceixin una influència més sensible sobre els immigrants, sobre els procedents del camp, acostumats a una vida tranquil·la, sense grans emocions, a poc a poc tal volta, però a aire pur i exempt de gèrmens.

¶ Rès significaria que a Barcelona fos ara la proporció dels boigs menor que a Girona. Allà aon els boigs i manicomis són mirats com entre nosaltres, són possibles totes les sorpreses. Qui dubta que moltíssims de malalts moren a casa seua, soportant la família mil inconvenients per no portar-los al manicomi? Mes a Catalunya les circumstàncies o condicions socials responen en major o menor grau a les dels altres pobles; els mateixos elements pertorbadors per la normalitat psíquica existeixen aquí que a fora d'aquí; Catalunya no forma una excepció. Fins tenim la convicció que rumiant les xifres procedents dels diversos manicomis públics i privats ara també la província de Barcelona ultrapassa la de Girona.

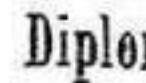
De contades nacions se pot parlar amb exactitud del nombre real de folls, assilats o no, (l'afirmació de que el terme medi seria igual per tot és una fantasia gratuïta) però de moltes se sab que la gent de les ciutats contribueix a omplir els manicomis més que les del camp. I de tal cosa se'n dedueixen conseqüències importants per quan toca a l'hospitalització dels boigs.

JOAN ALZINA I MELIS

RON BACARDI

AGUA MINERO : MEDICINAL NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

← PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO →

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

Poesies de Francesc Pujols

Selecta d'Odes

I-I

He passat per davant de casa teva
i t'he vist per la reixa, com cosíeu
la teva mare i tu. He vist les portes
ajustades pel sol, que allavors queia.
Era a mig dematí i jo retornava
de les vinyes frondoses i en sentia
aquella pau que deixen al qui hi passa.
La vostra vila n'és voltada tota:
per això hi ha tanta calma tot el dia,
aquella santa calma en què verolen
els raïms sota els pàmpols. Tu, que em veies
des de la reixa estant m'has fet un crit.
Jo m'he girat depressa i no em pensava
que tu em cridessis; però així que sento
el meu nom en tos llavis, m'ha semblat
que algú m'ho havia dit, que em cridaríes.
He entrat a casa teva. Quina fresca
hi havia en l'ample entrada! Tu sorties
a rebre'm amb la gracia que sabs fer-ho,
i entràvem a la cambra, on ta mare
repassava la roba, encara tebia
de l'ardencia del sol, que l'ha aixugada.
Tota la cambra n'era ben flairosa,
i he pensat entre mi: «Quan ella es posi
aquesta roba neta i aromàtica
sobre la carn flairanta, que bo fóra
tenir-la ben aprop i amoïnar-la
perquè s'enfadi i faci força gestos
que ho omplin tot d'olor, fins la rialla
que de tant enfadada ella faria!»
Ta mare, que és tant bona i se t'assembla,
m'ha convidat a seure, i m'assentava
veient-te a tu, davant de la finestra,
que et voltava de llum, i resplendies.
Hem parlat de l'estar-se aquí a la vila,
de si les hores hi eren o no llargues,
de si jo m'enyorava de no veure
el tràfec de ciutat; i, en tals paraules,
hi he sentit aquell home que t'estima,
el que t'ha de portar lluny dels teus pares
a viure a la ciutat. Tu sempre hi penses,
i voldries ser amb ell, allí a la casa
que us aneu apriant per maridar-vos.
Ta mare, molt contenta de què hi vagis,
que una noia com tu, que ets tant hermosa,
força goig que hi farà! Però sempre et parla
de què a ciutat la vida és altra cosa
que la dels camps, quieta i sossegada;
que ja t'ho trobaràs, i que no et facis
il·lusions que després es desvaneixen.
Però tu no l'escoltes, ni repares
que ella ja veu la casa tota buida:
aquell temps en què tu ja en seràs fóra.
Ton pare i tos germans, que ni s'adonen
de que siguis aquí, de tant que et veuen;
te cercaràn arreu, i en tota cosa
hi trobaràn l'ausencia que tu hi deixes;
que és el tot, una noia, en una casa.

Quina cosa et farà el dia que tornis,
després, al cap de temps de ser casada,
el veure aquesta casa d'aon eres
la germana de tot! Si entre les coses
que s'hauràn regirat tu n'hi veiessis
una que hi vas deixar tal com la trobes,
què t'hi diria el cor? Quan hi arribis
no hi entraràs, com ara, tant segura,
que hi entraràs sentin-t'hi forastera.
I al tornar a ciutat, allí a la casa
on l'espòs t'espera, quan hi entris,
també et farà una cosa tota estranya,
perquè al tornà a la casa aon ens feiem
i ens hi trobaven grans els qui hi venien
de tant en tant, es queda la nostra ànima.
Però no hi pensem pas, que aquestes coses
venen per tots i a tots són benvingudes:
els pares ho han passat, i ara nosaltres
ho hem de passar també; i si el cor plora
és que plora d'amor. Passem-ho. Sigui
tot lo que hagi de ser. O! Adeu, hermosa!
que tu i jo ho passarem lluny l'un de l'altre.

III

La teva majestat d'adolescenta
resplendeix dintre l'hort de casa teva.
Els teus muscles, flexibles i carnosos,
escauen entre els arbres plens de fruita.
Tens uns pits tant gemats, que si no fossin
el contorns virginals que te'ls modulen
se diria que ets mare, que bé ho semblen,
imflades per l'infant, les carns flairoses.
Rès hi ha migrat en tu: ni aquests bells gestos
amb què tu fas les coses més senzilles.
M'has volgut a brenar, que jo venia
a veure pondre el sol a casa teva,
que aquí, al vostre hort, la posta m'hi encanta.
Has collit fruits dels arbres i me'n dones,
i els mossego per allí on tu me'ls donaves.
Què ets hermosa menjant! Com t'hi assentes,
als graons del safreig! Des de menuda
que t'hi deus assentar: sembla que ho siguis.
Pro els teus costats, o hermosa! com se torcen,
de tant esclatadors, damunt la pedra!

IV

Jo canto l'alegría de fer versos.
Quan se veu una dòna tant hermosa,
amb un cor tant plaent, no hi ha delicia
com la de escriure versos i més versos
que encloguin l'armonía que ella deixa.
Inspire'm, dòna, inspire'm. Què serien,
els meus cants, sense tu? No són els versos
lo que desitja el cor. Ets tu, o, dòna!
ets tu que vius en ells i els vivifiques.
Quin plaer el cantar-te i que tu escoltis!

Hem passat per l'ermita de la plana
i m'has semblat un vers. El vers no es feia,
pro l'he sentit al fons de la meua ànima.
Algún dia es farà, quan no l'esperí,
i serà com si un temps, en terres llunyes,
se m'esvanís de sobte l'enyorança,
i apareguessis tu davant l'ermita.
L'ermita de la plana que és formosa!
Quan hi vàrem passar ja vesprejava,
i la lluna, en el plè, tota enrogida,
s'alçava enllà d'enllà de l'ampla plana
i era tot just darrera de l'ermita,
que la tapava tota, però es veia
la resplendó al voltant. I tu em vas dir:
—Aquí m'hi casaré. — I m'entristíes.
Quina cosa que fa saber que es casa
la dòna que estimem com a una amiga!
El teu promès vindrà per emportar-se't
i et trobarà aquí dins, tota mudada
amb la vesta nupcial. Darrera volta
que et vestiràs allí en la cambra teva:
quan tu seràs aquí ja serà buida.
—Hem vingut algún cop aquí a l'ermita
amb ell, — me dius — i hem dit, que no ens sentíssin:
«Aquí ens hi casarem.» Jo m'enrogia.
No sé perquè enrogeix, pensà en casar-se! —

V

Ha arribat el promès, i ella ni em mira:
tot el dia és amb ell. La seva mare,
que és igual que ella que no fos promesa,
em convida a dinar perquè conegui
el promès de la filla, i jo hi anava.
Els vaig veure a tots dos a cap de taula,
i, al veure'ls acostats, dient-se coses,
parlant baix perquè els altres no els sentíssin,
vaig patir el que Deu sab i m'oblidava
de què ella era tant bona i tant senzilla.
Ell li abocava el vi, i ella el mirava
embadalida, tot tenint la copa.
El pare se'ls guaitava, endevinant-hi
el benestar que de l'amor vindria.
Jo m'adoní de que no l'estimava.

VI

A l'endemà, amb la clara matinada,
mos amics van trucà a la meua porta,
com havíem quedat, per anà a veure
els pescadors quan tornen de pescar.
Jo, que ja els esperava, solitari,
capficat amb l'amor d'aquella dòna,
al sentir els trucs, una claror sobtada
me va esvanir la trista visió meua,
i vaig veure la llum de la gran platja
amb tots els pescadors. Obro la porta
i veig a mos amics que m'esperaven
allí al carrer, tot clar de la llum nova.
La platja era molt lluny, pro hi arribàvem
al punt que el sol ixent l'il·luminava.
Aprop del mar fan fé una gran foguera
per coure l'esmorzar, que ens portarien
els pescadors, que al cor del mar el troben.
Van arribar les barques. La foguera

perfumava l'espai amb la reina
de les branques de pi, que espetegaven.
Treien la xarxa de la mar: botia
sobre la sorra al cop del sol, lluenta,
amb una vibració que esfereia
i ens feia ser malvats. Tots agafàvem
els peixos cuetejants, que s'esmunyien
dels nostres dits, que a l'agafar frisaven,
i els tiràvem al foc, aon morien
amb una estremitut que ens feia riure;
però el dolor contraia la rialla.
Vam comprar vi, que el vi tot ho alegra,
i vam menjar contents d'ésser una colla.
Hi havia companys nous que els coneixia
per primera vegada. Ens explicàvem
tot lo que havíem fet ans de coneixe'ns.
Escoltant aquells fets, que ja restaven
a l'enllà d'una vida, i jo els sentia
tot just apareixents, lluny, en la platja,
vaig veure aquella dòna, que venia
amb el promès i els pares. S'aturaren
a l'aprop d'una barca que es tenia
damunt les ones, totes reposades.
El mariné els convida a dar una volta
per la mar, i ells pujaven a la barca.
Quan ella hi ha pujat, formosa i plena,
en el tom del vestit s'endevinaven
aquelles joves formes oloroses,
que el solitari mar enamoraven.
El seu promès com l'ha abraçat! Mireu-la,
o mos companys! allí, dalt de la barca,
sota del cel, que tot panteja d'ella.
Es una dòna hermosa, més hermosa
que les que desitgem en nostres somnis.
Deixem-la mar enllà. Quan ja no es vegi
contemplarem el mar, i en nostres ànimes
matarem els desitjos que ella hi deixa.

VII

Retorneu al meu cor, clarors eternes,
Perdona'm, dòna hermosa que somies
amb l'amor, que és la llum de la nostra ànima.
Infant joiós! El teu promès et mira
i somrius com un sol. Jo, que renego
orgullós i als teus peus, et veig llunyana.
I tu no em veus, a mi, pro t'enrecordes
somrienta i tranquila. — No l'estima,
se diuen els que et veuen. Pro jo ho sento,
que vius d'amor per ell, no més de veure
que quan se'n va te deixa l'alegría.
L'alegría és el dó dels que s'estimen.
Hem anat a passeig per allí on anaves
ahí a la tarda amb ell i jo us hi vaig veure,
que el meu destí em va fer trobà els teus passos.
Jo vaig al teu costat, com hi anava
el teu promès parlant-te de les coses
que dos enamorats se diuen sempre
i cada un hi diu les coses propies.
Tu em parles del que et parlo, i jo no goso
a parlar-te d'amor. I tant que en sento!
El camí que ara fem és entre vinyes,
i va a les hortes de ton pare, on volta,
cada tarda, la cinia, per regar-les.
Jo us hi vaig veure ahir. Sembla que faci
an segle que va ser. Tant la meua ànima

va sofrir, del que veia, que, sentint-me reposat aprop teu aquesta tarda, no me'n puc avenir, del que sofría ahí, tant fort, aquesta mateixa hora. Com ets, o dòna hermosa! Jo m'assento expressament allí on ell s'assentava, i et parlo del mateix amb igual gesto, i cap evocació no se't presenta? Quina ànima més pura! Parla'm, parla'm d'aquell home que és fòra i te l'estimes. No ho sabs que ell ha marxat. Tu no més penses que ell tornarà a vení i n'estàs segura.

Què deu vè fet, que tant d'amor merexi? Es un home com molts; quan el vaig veure me va semblar que jo ja el coneixia, I tu què hi veus? què hi veus, que així l'esperes? El vas conèixer en un bateig. La taula on vau fer el refresc no era pas xica, i no hi era pas sol, però us trobareu asseguts de costat. Quan vos alçaveu, qui ho havia de dir, que us casaríeu! Pro us alçaveu volent-ho. Qui sab si era un decret de l'imfant que batejàven?

De quan era nín

I

CIVILS

Un dia d'hivern de l'any 18... prop de Nadal, ja nit closa, fugint de la quietut, inaguantable per un infant, de l'habitació on els meus pares i les germanes passaven la vetllada, entretinguts fent feina o llegint, me vaig refugiar com de costum, a la cuina de la gent, devall aquell fumeralot negre, ple de sutge i creuat de xebrons i estaques. Just en mig, hi havia un bon foc de tions d'olivera, a cada costat branques d'ausina de color fosc llustrós del mateix ús, i a un recó la foganya de fer la escudella i un munt de garbons i rames seques. De les parets del voltant, roges del fum, penjaven llargs enfilalls de pebres de cirereta, posats a secar, paelles, calderons, i llums d'encreuia. A la part exterior, damunt el pinté, ollaces ben lluentes d'eram brunyit, i altres més petites de terra envernçada, i tot seguit dins la casa (1), una taula de pi mal planetjada, llarga i estreta amb un banc a cada costat, fets de troncs d'arbres xapats per llarg sense pulir i amb cames, i arrambat a la paret de l'altre costat el gerrer, els fogonets i el rentador; més amunt armaris plens de plats, ribel·les i escudelles, i baix d'aquests el culler masell de cobertores, culleres i culleretes de pi. El portal del celler i el de la casa, amples i alts, tenien les portes tancades i en mig el del menjador, més petit, dava entrada a les habitacions interiors.

La única claror que ens il·luminava era la groguenca del foc de la cuina, qui augmentava les ombres espargides per dins l'extensa cuina.

(1) Els pagesos diuen *ca-meua* o *sa casa*, edifici o habitació on viuen, i també es diu la casa o al vestibul, quarto o dependència d'entrada, que per medi d'un arc en mig s'estén en els dos aigovessos i té portal al carrer i en el corral. A un recó hi ha la cuina (llar) rodada de pedriços o bancs (escons) i a uns dos metres d'altaria un armari de fusta (pinte). En mig de la cuina fan el foc, i el fum va per on vol perquè tota ella és fumeral.

Com era dissapte no hi havia altre missatge més que el sen Lluç a qui tocava guardar l'endemà, el pastor, s'atlot i madó Joana Maria, la criada vella qui trafegava per devés els fogons; no sé si qualcun dels citats més infanter o més xerraire que els altres, m'estava contant, com altres vetllades rondalles o cantarelles, o si escoltava la conversa que ells tenien, fent diablures i mal criadeses segons tenia de costum; però tinc present que era una d'aquelles nits més fosques, que les canals rajaven de lò molt que plovia i que els siulos del vent per dalt el fumeral m'escarrufaven creient que eren giscos d'un estol de bruixes qui passaven volant depressa, i que tal volta entre elles s'hi trobava la que a mitja nit sortia en forma de ca negre devés el torrent de Na Marranxa, i dies abans havia etcisat una atlota de Son Sant Joan. De prompte el ca del pastor i la cussa llebrera s'aixecaren de devora el foc i es posaren a lladrar. Tocaven a la porta qui dóna a la Clasta.—Què voleu?—va dir el sen Lluç.

—*¿Está en casa el señor alcalde?*—preguntaren en lloc de contestar.

—I qui sóu, qui veniu en aquestes hores?

—La guardia civil.

Obrírem, i al punt entraren dins la casa dos civils, ben xops, embolicat cada un amb una llarga capa de tela blau fosc, capell amb pics forrat d'hule i fusell en la mà. Madó Joana Maria avisà mon pare, i amb ell passaren al menjador després de deixar les capes esteses damunt les cadires.

Vaig quedar quiet, astorat; els ulls m'espiretjaven del sust. A les hores encara no n'hi havia gaires de civils a Mallorca; a la vila per la festa major en venia una parella, i durant l'any, de tant en quant en passava qualque una, però jo no n'havia vist mai cap de prop. Confès que m'imposaven molt, i com no? Per mi representaven la força i l'autoritat que perseguia i fins matava els

dolents, i el seu record anava sempre unit a fets esgarrifadors. — Què cerca-ven en aquella hora, en aquella nit tant feresta, desafiant la fosca, el vent i la tempestat?

Sortiren prest del menjador i vingueren dret a la cuina. Mon pare es va asseure a una cadira baixa i ells varen cercar lloc a un banc en mig de nosaltres. Seguiren parlant, millor diré, ún conversava en foraster amb mon pare; l'altre semblava mut, no va dir ni una paraula, sols de tant en tant, feia capades en senyal d'afirmació. Ni la gent, ni jo enteníem rès i ens estavem amb la boca badada com benèits.

Mentre tant Madó Joana Maria anava posant a un extrem de la taula dels missatges estoballes nètes de bugada; plats color de cafè, un bòtil de vi negre, i un pa moreno i a l'últim un plat gran de sopes escaldades. A invitació de mon pare els civils s'alçaren d'un cop i el qui feia la llengua va dir en tò de comandament an al qui pareixia mut: —*¡Gutiérrez, esas correas!*— Al punt un i altre se tragueren les motxiles i se posàren a taula. Menjaven aviat i molt callats, a la claror escassa d'un llum d'oli penjat en el pinté; i tant prest com varen haver acabat, desaparegueren sens dir-nos, ni a la gent ni a mi, perquè eren vinguts. Mon pare crec que se'n va anar amb ells; al menys aquell vespre no el vaig veure més.

Ja partits, s'atlot exclamà: — Justament no esser-hi anit en Paissano!

L'eguer, a qui deien el Paissano per haver estat soldat de gastadors, era un tipo original i de gran relleu, molt verbós i ponderatiu, amb una creu pensionada i d'altres d'aixutes, un forrat de bala a la cama esquerra i llargues costures a la cara, d'antigues ferides de llança. Mereix més que un apart i per això no vull parlar-ne més per ara.

A lo que havia dit s'atlot, contestà el pastor:

—Ja ho ets benèit! Que creus que els hagués entesos?

—Moltes vegades hei conversa en foraster, vaig afegir jo.

El pastor va dir:—Amb noltros que no en sabem. Tot lo que embolica jo ho entenc i an els civils no els he entès cap mot. Es un altra casta de foraster.

El sen Lluç fent la mitja, acabà la conversa dient-nos:—Ja li demanareu demà, i deixem-ho estar per anit, que és hora de passar el rosari.

El resaren tant depressa com cada vespre, i mentre anaven dient un enfollall de parenostres me vaig quedar adormit.

L'endemà contaren que els civils devés mitja nit, havien sorpresos uns jugadors dalt el porxo de la taverna de can Boll, que n'eren fuits per les finestres i les teulades, i que els que havien agafats els tancaríen a la presó d'Inca.

S'atlot i jo preguntàrem al Paissano si haguera entesos els civils. Se va riure de nosaltres i assegurà que si hi fos estat, hauria empatat la xerrada amb els guardies i ho haguérem sentit.

—Jo els ho deia!—li vaig dir tot d'una. A lo que ell contestà amb aquell tò sentenciós que li era habitual: — Amb el temps seràs un homo i hei parlaràs en foraster *cerrat*.—Ara sé que m'enganyava!

II

PENJATS

No s'era esmortida del tot la fonda impressió produïda per la visita dels civils, quan un dia de bon matí, entrà en el quarto na Bet, la meva *teta* estimada, obrí les portes de la finestra, me despertà i me va dir:—Sabs això? En Gori Pinet anit s'és penjat a l'anell de l'arc de la casa de can Mill. Quina desgracia! no es parla d'altra cosa!—No coneixia ni havia sentit parlar mai d'en Gori Pinet, però això d'haver-se penjat ell mateix m'impressionà fort ferm.

Baixàrem a la cuina i vaig sentir que els treballadors comentaven el fet amb cert misteri i amb paraules que jo no comprenia del tot. Pel camí de la possessió a la vila, na Bet, qui m'acompanyava a l'escola, engolia i vomitava nous detalls i referències amb cada un que topàvem, i plena ja de curiositat malsana, quan arribàrem a la vila me proposà anar a veure al penjat. Deu volgué que de lluny descobríssim mon pare davant can Mill, lo que ens feu girar en rodò més que depressa. De poc em serví aquella fuita, perquè a l'escola els atlots me posaren el cap més tórbol que si l'hagués vist. Quantes coses me contaren i amb quina vivesa de color me feren conèixer els detalls de aquella horrorosa mort!

En Gori Pinet era un jovençà de fòra vila, qui estava per missatge a can Mill; s'estimada el rebutjava i sempre que en

tenia un altre no li donava costat; llavors el pobre Pinet esclatava en juraments i amenaces de matar-se. El vespre abans havien tingut una escena molt viva, i de resultes ella el despatxà amb despreci tirant-li a la cara un brot de murta que tenia a la boca i que ell li havia donat poc abans. En Pinet el recollí sense dir un mot i tot d'una desaparegué carrer avall, dins la fosca. Aquell brot el seguí fins a la mort com a testimoni mut d'un amor infortunat. El trobaren damunt una cadira que tenia embolicada en els peus, i figurà en el procés.

D'aquell suïcidi se'n ocuparen en el poble, a l'escola i a la possessió durant uns quants dies, i llavors l'oblidaren. Dins el meu esperit va arrelar més pregón i va matar per sempre la tranquil·litat infantil que gaudia, gracies a la ignorancia absoluta de les coses dolentes d'aquest món.

I com mai en vé una tota sola, va arribar que al cap de poc temps, un pobre jai que li deien en Bateta feu lo mateix que en Pinet, també es penjà, tirant-se de damunt el pinte de la cuina de ca-seua amb el cap passat per un llaç corredor fet a una corda de canyem fermada a un llenyam de la traginada de la miserable caseta. Hi va haver la xerradica propia del cas, intervingué la justicia i se parlà de disgust amb la dona, deutes, fam i miseria.

Tampoc me'l deixaren veure, però altra volta aquells diantres d'atlots de l'escola m'ho pintaren tant bé que no me'l sabia treure del cap i sempre el veia sospès de la corda, estirat amb els ulls oberts, la cara blava i la boca badada i sanguinosa. El més estrany era que no me'l figurava mai allà on s'era penjat sinó a un extrem de la casa de ca-meua, a un recó fosc, entre la bomba de la cuina i el rentador. Jo estava trastornat, de cada dia creixia el rezel, la intransquil·litat i la desconfiança; de tot i

per tot tenia por. ¡Què me'n sabia de greu al vespre, anar-me'n a colgar, i que en feia de revolts i malcriadeses per esperar els altres! La són me vencia, i quasi adormit i a la força m'acompanyaven al llit. Ja despullat i resades les Aves Maríes, m'arrufava entre els llençols i aclucava els ulls. La són era fuita i els ulls se badaven per més esforços que feia per tancar-los. Desvetllat, espavilat de tot, l'imaginació exaltada donava noves i variades formes a ne'ls objectes i la mateixa por me feia veure, entre les ombres que produïa la debilitat claror d'una llumeta mig amagada darrera una cortina, el còs negrenc d'un home penjat del sòtil, qui s'engronsava a un recó del quarto, sempre en el mateix lloc. Era la caixa alta i estreta d'un rellotge de paret, de molts anys enrera posat en aquell paratge; bé m'ho recordava el tic-tac acompassat que sentia, i el sò argentí de la campana tocant les hores, però jo sols veia morts i penjats i esclatava en plors, crits i laments amarguissims.

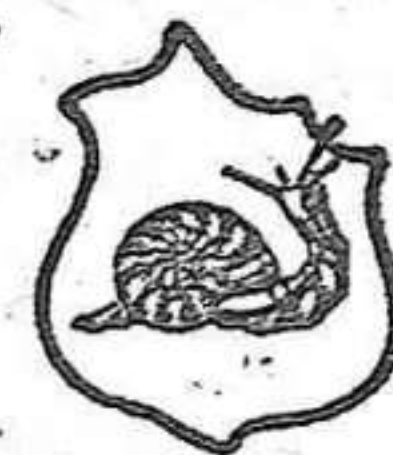
De dia i tot recorria esporuguit els quartos i sales de la casa; la soletat dels camps m'omplia de pena, les ombres dels arbres i les soques capritxoses i fantàstiques me feien fredat, el meu cap estava ple dels passatges més tristes de les rondalles que m'havien contades, i sovint venien a la memòria cementiris, lladres i bruixes, apareguts. No abandonava mai sens gran repugnancia la companyia dels altres, i aviat me posava trist si me'n parlaven. Aquesta por me fugí al cap d'uns quants anys, però m'en record com si fos ara.

JOAN ROSELLÓ

El millor Cafè és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Fàbrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 1

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tecedor i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i articles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engròs

TUSELL GERMANS - Barcelona

LLETRA IV

A Xenius

Deixeu-me-la acabar de dir la vista de les barques aquell primer dematí de setembre. Sobre la mar encantada, sense sospir ni panteig, atravessada de camins de plata entre les vies blaves, altres dugues barques de pescador més pròximes a mi hi relliscaven; eren prou acostades l'una de l'altra, però la menys pròxima caminava una mica més, que li venia la popa arràn de proa de l'altra, la bracejaven un home i un minyonet, al costat de les nances de pescar humides, de forma lleugera que sobreeixien de la barca fent reixetes a la calma platejada. En l'altra barca els bancs eren ocupats dels remaires, que per cap més no hi quedaria lloc. Sense gran esforç ni enraonament, callats i sense panteig com la mar del dia; prenién aquests remaires un tò d'ombra més clara, blavejanta dins del còs de la barca que com la seva veïna semblava gairebé negra contra la llum. Negra?... Qui en diria el color?... A la popa, al cim d'aquella teuladeta que en diuen el senó, un mariner, assegut sobre uns feixos de llarcs joncs d'humida grogor, tirat un xic endavant dominava damunt dels remaires. També la proa tenia el seu mariner, la seva escultura ombriveta tant a lloc: un fadrí de còs nerviós, dins un vestit plomós que hom diria sense costures; d'una qualitat de llana flonja xopa d'aigua, que semblava que li haguessin emmotllat sobre el mateix còs; un capell de feltre d'ales abaixades li tapava el front fins arràn d'ulls. Tota la figura, vestit, capell, i fins la cara mig invisible i els peus nusos, em venen a la memòria d'un tò uniforme plomós. Allà al davant, a cavall de la proa, amb mig

còs estargint-se franc contra la llum, i penjantes les cames sobre la plana de l'aigua, s'estava la valenta figura; com si el manés un pensament o el pès de la sòn, a moments, sobre el breu recalç que presenta el cim de la roda de proa semi-gondolesca, hi descansava les mans, i el front al damunt d'elles. Aquesta barca d'ombra neta, lliscant sobre un dels camins de plata que atravessaven aquella mar plana, al impuls lent dels ombrius remaires que, callats com ella, portaven a extrem i extrem les dugues figures inactives i callades, i veure lluny, al terme enllà de més faixes de plata i de blau l'horitzó d'amplada nova, blanquejant, enecat de sa pròpia llum de plata, era una visió tant immortal con les secretes realitats que degueren presidir l'obra d'un Miquel Angel o d'un Homer.

Els meus ulls eren presos de la dolça passió de ço que veien; tot jo ho era. Lluny, lluny de tota altra cosa. «Alerta; mana la visió; no et deixessis manar per ella» em direu vos, per ventura. Mes jo us diria: Deixeu-me estar. Em té l'elemental com a aquells mariners de les barques. ¡Si tant sols ells es poguessin veure per un moment com jo els veia aquella hora! A aquells mariners semblava com si el mateix Deu present i invisible en la calma del dematí els hagués dit: «No us mogueu d'així.» Doncs igual al meu esperit. I en els llocs elementals l'he sentida amb tal perseverança aquesta veu, que és un respir que tot us penetra, que no podria menys de creure-la.

JOSEP LLEONART

Caldetes-Barcelona.

El brot de marduix

Una vegada era un home que era molt ric, el qual tenia una filla que estimava molt. Vivien en un palau gran i "hermós" amb jardins tots plens de flors, mes per això la noia no estava alegre, ans al contrari, cada dia era més trista. El seu pare li preguntava que tenia, mes ella mai volia dir-li, fins que un dia contestà que era perquè volia un brot de marduix, que no n'hi havia cap al jardí.

I el pare se n'anà i al mig d'un camp hi vegé un marduix, i ell que en collí una mata. I tant bon punt ho hagué fet, li eixí un serpent que volia matar-lo,

sinó que el pare li digué que no ho havia fet sinó per donar contentament a una filla seva; allavores la serp li perdonà la vida amb tal que li dugué la noia.

El pare tingué de dir-li que si, i se n'anà tot trist a casa seva.

Portà el brot de marduix a la noia, i encare que no li digué res, aqueixa bé conegué que tenia alguna cosa. El pare li contà tot i la noia digué:

—Doncs, ja que no tinc altre remei, aniré a complir vostra paraula.

I pare i filla se n'hi anaren, i camina

que caminaràs, arribaren al camp de l'herba de marduix, on amb prou pena i dolor el pare i deixà a sa filla.

I així que fou fóra, heus-aquí que en el lloc on hi havia el marduix va pa-reixer un castell i en va eixir un jove, el qual li va dir que era un príncep que havien encantat i convertit en serpent, fins que una noia volgués casar-s'hi, i ja que ella ho havia fet d'anar-se'n amb ell i tornar-lo persona, li agraià tant que la feia senyora de tot el seu castell i sols li demanava que no el deixés mai, perquè sinó tots dos ne patirien.

I visqueren molt de temps feliços, fins que un dia arribà la notícia que el pare de la noia s'estava morint, i ella demanà al jove permís per anar a veure'l, i com se tractava del pare, el jove li'n donà, encara que amb força recança, encomanant-li sobre tot que tornés, i així, que estés amatenta sempre, i tant bon punt se sentís un punyida al cor, que hi anés desseguida, que a la segona tingués d'ésser ja a l'escala i a la tercera al peu de la porta perquè passaria el seu cotxe corrents, i si no hi era, la deixaria.

La noia li va prometre, i emportant-se'n una criada se n'anà a casa seva, on el seu pare ne tingué una gran alegria; mes com el mal era de mort, anà empitjorant cada dia més; per manera que al últim acabà per morir.

La noia ne tingué gran desconsol, i fou tant fort el seu trastorn, que ni tant sols s'adonà de la primera punyida; a la segona apretà a córrer, mes a la tercera, quan passava el cotxe ella encara era a la escala, així és que aquell va deixar-la.

Podéu contar quin fou el seu desesper, tant més quant no sabia, ni compte podia donar-se d'on era el castell del seu espòs, així és que tota plorosa se n'anà amb la seva criada a correr món per veure si el trobaria.

I camina que caminaràs, acabaren les seves provisions i aviat no tingueren altre recurs que demanar caritat.

I tot captant, captant, seguien món i a tothom preguntaven pel castell del seu espòs, mes ningú sabia donar-los en raó per que no sabien on era. Fins que trobaren un vell, qui els hi digué que anessin a un castell lluny que tot just se veia, on vivia un home molt vell, qui per ser-ho tant, potser amb el temps hagués sentit parlar-ne.

Elles que se n'hi van, i tot demanant caritat li diuen si sabria donar-los raó del castell que buscaven. Mes el vell encara era massa jove i els digué que no podia, i les hi donà de caritat una atmetlla, dient-los que no la tranquessin pas fins que la necessitessin.

I elles que li diuen:

—Qui ens en podria dar raó, doncs, d'on és aquest castell que busquem?

I el vell els digué potser els ho diria una vella que habitava en un castell molt més lluny. Les dues se n'hi anaren, i camina que caminaràs, tot demanant caritat van arribar i preguntaren a la vella si sabria donar-los raó del castell que buscaven.

La vella els digué que no i els donà una anou, encomanant-les hi que no la trenquessin pas fins que la necessitessin.

—Doncs, qui sabrà donar nos raó?

—Potser aquella vella que habita un altre castell més lluny.

I se n'hi anaren, camina que caminaràs, fins que foren al castell, on demanaren caritat, i la vella els donà una avellana, recomanant-les-hi que la guardessin. Li preguntaren si sabia dir-los on era el castell que buscaven.

I la vella els digué que sí, que tot just se'n recordava, mes que per trobar-hi, la noia tenia de fer lo que li diria; i era agafar una ampolleta i anar-la a omplir a una font que hi havia dessota el castell on eren, la qual rajava sols una gota cada quart, que no s'adormís pas fins que la tingués ben plena, que així que hi caigués l'última gota, passaria corrents el cotxe del seu espòs, i si no era a temps a pujar-hi, el perdria.

La noia se'n va a la font, la qual rajava tant poc que feia perdre la paciència, i com anava tant cansada i era cosa tant llarga, va conèixer que li venia sòn i es va partir amb la criada el vigilar, encomanant-li sobretot que la despertés quan l'aigua fos aprop del coll de l'ampolla.

La criada ho prometé, mes com era dolenta, no l'avisà per més que vegé que l'ampolla era ja gairebé plena, i quan hi caigué la última gota heus-aquí que passa el cotxe, la criada s'hi fica i deixa adormida a la senyora.

Quan eixa es despertà i es trobà sola, conegué la traició i podeu comptar quin desesper va tenir-ne! Així és que es llençà altra volta al món sense esperança alguna.

Mentre tant la criada arribà al palau i digué al jove que la noia no hi havia volgut tornar. Així és que aquell se posà tot trist, i la criada aprofitant-se'n, se ensenyorí de tot i es feu mestressa.

Heus-aquí, que la noia, tot caminant arribà a envistes d'un castell que li semblà era el del seu espòs, i tota contenta va anar-se-n'hi; mes com la criada vigilava molt per por que no el trobés, així que la va veure, donà ordre als criats que no li obrissin les portes.

La noia arribà al castell, mes els centinelles no la deixaren entrar de cap manera.

Tota desconsolada se'n va anar, més heus-aquí que es va recordar de la nou, l'atmetlla i l'avellana que li havien donat.

Ella que determinà el trencar-ne una i obrí l'atmetlla, i desseguida se li aparegué una filosa tota d'or que dava goig de veure.

Ella que se'n va sota la finestra del castell i se la posa a vendre, i la criada, com era batxillerota, sortí a ella, i al veure una filosa tant bonica, manà que anessin a comprar-la.

Els criats baixaren a la noia a dir-li quant ne volia i ella respongué que sols la vendria per dormir una nit amb el senyor. La criada no hi venia bé, mes repensada, donà dormitori a son amo i va concedir-li.

La noia, com podeu pensar, no pogué conseguir ço que desitjava, que era contar-ho tot a son espòs i donar-se a conèixer, més per això no es desesperà; al següent dia trencà l'avellana i li sortí un fus tot d'or que encantava.

Ella que se'n va sota la finestra del castell i començà a vendre'l, i la criada que era curiosa, hi sortí, i agradant-se'n manà que anessin a comprar-lo.

Els criats hi anaren, mes la noia els digué que no volia vendre'l, sinó per preu de dormir una nit amb el senyor del castell.

A la criada li sabia greu el concedir-li, mes per altre part li havia sortit tant bé lo de la nit anterior i el fus era tant bonic i emparellava tant amb la filosa,

que donà dormitori al senyor i concedí permís a la noia de dormir-hi.

Aqueixa tampoc pogué conseguir el seu intent, i tota trista volgué fer la última provatura; trencà la nou i li isqué un cotxe tot d'or i mareperla que de tant ric enlluernava.

Desseguida se'l posà a vendre sota la finestra del castell i podeu contar si la criada va enamorar-se'n! Així és que manà que l'anessin a comprar, i encara que la noia ligué que no el volia vendre sinó per una nit de dormir amb el senyor; com les altres li havia sortit tant bé, no tingué repar en concedir-li.

Mes, heus-aquí que el dormitori s'havia anat acabant i només n'hi havia una mica, així és que el jove a mitja nit es despertà i trobant a la noia, li preguntà qui era.

I ella llavors li explicà tot el que succeït li havia i la malifeta de la criada, i el jove se n'alegrà en gran manera, condemnà a aquella a mort i visqué feliç amb la seva esposa per tots els anys de la seva vida.

F. MASPONS I LABRÓS

HORACIANA

a J. M. C.

¿Seràs ¡amic, dolç amic meu! com Vari noble decor de tremolosa lira,
si ja ta gloria publicar procura,
tant solament pels altres?

Vari els combats; però la vida plàcida
tu prefereixes recitâ en tos versos,
que sota l'ombra de suau alzina
Musa discreta et parla.

Lluny del brogit de l'enutjosa turba
que àvida cerca de la Fama inútil
falses carícies, tu et complaus, de murtra:
cenyint la noble testa,

i en l'apartada solitud i els llibres.
Allà és on vénen en galant corrúa
dolces imatges, i al davant amb elles
mon pensament tothora.

JOAN CLIMENT i NOLLA

Barcelona 17-IX-14.

MOSAICS E F ESCOFET & C
 Paviments
 Unifas
 Barcelona
 Ronda Sant
 Pere 8

De la cumbre al hondo

(Divagaciones arbitrarias)

A propòsit de l'afer Unamuno, pel qual s'ha demostrat una solidaritat espiritual ibèrica amb l'il·lustre catedràtic de Salamanca, és oportú retreure'n un article publicat en «Caras i Caretas» de 1913, d'una fina actualitat.

Vengo de pasar unos días por encima de las nieblas, en la cumbre de una montaña, teniendo aire a mis pies y sintiendo caer en la eternidad los instantes fugitivos como cuando se siente lluvia en el mar. Al volver de tales baños de reposo aireado y soleado me gana el alma y el cuerpo un sentimiento de bienestar y encuéntrome propicio a encontrarlo todo bien, a transigir con las conductas y hasta con las ideas todas, a perdonar a los imbéciles agresivos el que lo sean.

Desde allí, desde la cima, he estado durante unos días, contemplando horas enteras una región como si fuese un mapa y me he acostumbrado a pensar que no son sino cotas de mapa nuestros pueblos. Y recuerdo la primera idea que tuve de cierta ciudad famosa y es la de que era un pequeño círculo dentro de otro concéntrico con él, coronados por una doble cruz — de arzobispado — y por no sé qué otros signos. ¿Y quién no sigue figurándose a Italia como a una bota de montar que está dando un puntapie a Sicilia?

He vuelto de la cima propenso a no tomar a las cosas y los hombres sino como a símbolos; mas he aquí que, poco a poco, en la expectativa del curso académico que se acerca y con él un nuevo ciclo de los deberes de mi oficio y cargo, ese sentimiento del símbolo empieza a volverse sobre mí y me da que pensar si no seré yo también por mi parte, nada más que un símbolo.

Poniéndome a imaginar algún tormento nuevo y más refinado que cuantos hasta hoy se ha infligido a los hombres, ocurrióseme que el más insoponible sería obligarle a uno a estarse mirando a un espejo mientras un fonógrafo reprodujese a sus oídos palabras suyas en su propio acento y tono. Y como quiera que el fonógrafo caricaturiza siempre la voz, el tormento tal vez aumentase si el espejo en vez de plano fuese esférico o cilíndrico.

Y he aquí que estando mi mente ocupada por estas arbitrarias divagaciones, me caen bajo los ojos estas palabras que en 1845, diez y nueve años antes de yo nacer — no pierdo coyuntura de hacer saber que no soy tan viejo como algunos jóvenes suponen — escribió Erik Gustaf Geijer, el gran poeta sueco. Y fue que escribió en su diario esto:

«He resuelto abandonar Upsala así que me jubile. Motivo: desde hace trein-

ta años he ejercido las funciones de profesor en la Universidad, despertando, vivificando, estimulando.... He hecho esto hasta aquí gracias a la universalidad de mis tendencias. Con la edad tendría que encerrarme en mi especialidad. Con los años y el reposo acaba uno por hacerse una autoridad... nada más que una autoridad. No estoy todavía en esto, pero llegaré a ello. No lo quiero. ¡Fuera, pues, de aquí!»

No puedo ponderaros el efecto que me produjeron estas líneas de Geijer, escritas cuando tenía sesenta y dos años y dos antes de su muerte. Ellas me volvieron de la sensación de encumbramiento, de soledad, de cima, que aún me duraba, a la de hundimiento en los cuidados y preocupaciones del oficio.

Y cuando no acababa aún de digerir esas palabras, en el fondo tan dolorosas, del gran poeta sueco, he aquí que llega a mis manos el número de este mes de setiembre de *La Revista de América* que, en París, dirige F. García Calderón, y en la sección de «Letras Colombianas», al dar cuenta B. Sanín Cano del libro de Enrique Pérez, *Cirugía política* libro que he prologado, me llama «sesudo rector de Salamanca». Dios se lo pague al buen Sanín Cano, hombre inteligente y discreto; Dios sé lo pague, que yo no puedo pagárselo. Y aunque me faltan trece años para tener los que Geijer cuando escribió lo susomentado, me dije: «¿Sesudo rector de Salamanca? Con los años y el reposo acaba uno por hacerse una autoridad... ¡nada más que una autoridad! No estoy todavía en esto, pero a ello llegaré» y no me atreví a añadirme: «¡fuera, pues, de aquí!»

¡Oh, mi dulce y dorada Salamanca, relicario del eterno renacimiento español! ¡Oh, nido de mis más maduros ensueños y más vivificadoras inquietudes! ¡Oh, mi Salamanca, que pareces una visión impalpable, un friso celeste, cuando te espejas en tu río entre el agua y el aire azules, tendré que decirte un día: «¡fuera de aquí, pues, adiós!»

Yo, como Geijer en su Upsala, llevo más de veinte años despertando, vivificando, estimulando — ¿por qué no he de decir la verdad — y lo hecho gracias a la universalidad de mis tendencias, a la omnilateralidad de mi atención, pero, con los años, ¿quién sabe?, acaso me vea obligado a encerrarme en la filología, mi especialidad profesional. Y en todo caso siento que empiezo a hacerme una autoridad, nada más que una autoridad.

¿No conocéis el trágico combate del hombre con su profesión? ¿No conocéis la tremenda lucha del hombre, militar, o sacerdote, o magistrado, o ingeniero, o comediante, o escritor, para que el mi-

litar, el sacerdote, el magistrado, el ingeniero, el comediante o el escritor no ahoguen al hombre? Y una de las profesiones que más *deshumanan* es la de catedrático. ¡Qué cosa más terrible es pasarse la flor de la vida hablando *ex cathedra*!

¡Gracias, amigo mío, gracias! Se lo digo a un muy querido amigo mío francés, y muy amigo de mi España a M. Maurice Legendre, que hace poco me escribía: «Hace tiempo que me ha hecho usted conocer aquel gozo de que habla nuestro La Bruyère y es que donde se esperaba encontrar un autor, se encuentra un hombre.» ¿Sí? ¡Gracias, amigo mío y amigo de España, Dios se lo pague, y yo se lo pagaré también!

Omnium scientiarum princeps, Salamanca docet: princesa de las ciencias todas, Salamanca enseña. Así dice arrogante y nada modestamente, el sello viejo de nuestra Universidad, de esta querida casa de que soy rector. Pero cuando empieza a ganarse el maléfico prestigio de esa leyenda doctoral, me voy carretera arriba, entre los trigos que ya verdean o ya se doran, y allí, contemplando la tranquila pompa de las doradas torres, y sobre ellas, a lo lejos, casi fundida en el cielo o como un camafeo de éste, la cumbre en que acabo de sentir llover los instantes en el mar de la eternidad, siento que la doctoría se me cae a los pies y que me recobro al hombre.

¿Tendré que dejarte un día, dorado nido de mis ensueños de otoño, huyendo de mi propia autoridad? ¡Dios no lo quiera, aunque lo quiera yo!

Dejó Geijer su Upsala, aquella Upsala de catedral de ladrillo, casas de madera entre jardines, aquella pequeña ciudad tendida al borde de la llanura austera y y fría y rodeada de bosques; la dejó para no ser la autoridad venerada y funesta y la dejó... para morir dos años después.

¿Y por qué, después de aquel dulce sentimiento de bienestar, de reposo, de benevolencia hacia todos y hacia todo, que recogí en la cumbre de la Peña de Francia y de ella traje, por qué me invaden ahora estos sombríos presentimientos? Es que se acerca el curso de mis tareas oficiales. Estoy otra vez en lo hondo del valle, donde nos interrumpen de noche el sueño los ladridos de perros guardianes, donde nos despierta el canto del gallo o el grito del pregonero madrugador que vocea su mercancía. Ya aquí no me quedaré mirando, como allí arriba me quedaba, el vuelo silencioso del buitre que se cernía unas veces sobre nuestras cabezas, pero otras a nuestros pies. Ya en algún tiempo no volveré a ver el mar de la niebla, en grandes olas de espuma, de donde emergen como islotes las colinas pero muchos días ese mar me impedirá ver el sol. Y por eso hice provisión de él y me lo metí en la sangre y en las entrañas hasta cambiar por tres veces la piel de la frente y quedarme rojo, cocido como un ladrillo. Quería así rasparme la autoridad.

Y ahora, ¿me perdonaréis estas últimas confidencias? Dicen algunos que son de mal gusto. Ahora yo no sé si los que así dicen son hombres o son escritores que han ahogado en sí al hombre.

MIGUEL DE UNAMUNO

Salamanca, 1913.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

De la Premsa

Préstams sobre fruits de la terra

I

La crisi econòmica produïda per la guerra, ha canviat les bases essencials dels negocis. A necessitats noves deuen ràpidament adequar-se formes noves. Aquestes formes deuen respondre a satisfer aquelles necessitats i al propi temps han de resultar jurídica i econòmicament sòlides, perquè sinó, es redueixen a paraules sense eficàcia ni utilitat pràctica.

L'efecte més nociu de la guerra és l'engorgiment, la desaparició del crèdit. El particular, el comerciant, l'industrial que en la normalitat té crèdit per 100, en aquest temps no troba crèdit per 5. El crèdit personal deu ésser substituït pel crèdit real. El crèdit real que's basa en els immobles o sigui en les finques, és car, rigid, i resulta desproveït de la mobilitat dels documents de crèdit admisibles en la vida mercantil.

En aquests moments de crisi és necessari posar en valor masses enormes de mercaderies que poden garantir real i efectivament els préstams que sobre ells facin.

En el Camp de Tarragona existeixen milions de pessetes d'avellanes, en tot Catalunya existiràn dintre un mes milions de pessetes de vi, dintre pocs mesos existiràn per tot Espanya milions de pessetes d'oli. Aquestes cullites d'avellanes, de vi i d'oli que representen cents milions de pessetes, al poc temps de recollides eren comprades i exportades. Cap compra i exportació es feien de cullita a cullita, però la massa de les compres es realitzava arrel de la recolecció. Els pagesos venien part dels seus fruits que constitueixen la concreció i consolidació del capital circulat esmersat durant l'anyada

de conreu: atenien a la seva vida i als seus compromisos. La cullita és el pagament de les anyades d'arrendament, el compte dels sumministradors de materials, de les terres i queviures, és el saldo del pasat i la preparació de l'anyada que té de seguir.

Si recollides les cullites els comerciants no compren perquè el cobro és insegur, el crèdit manca, els diners escassegen, els mercats compradors resten morts; com els pagesos i culliters en sa immensa majoria no són capitalistes sinó poden vendre, ni obtenir diners, no poden pagar, ni comprar. I si els tenders no venen, ni cobren, els comerciants i fabricants es veuen forçats a paralytizar fàbriques i negocis.

Una de les primeres necessitat és mobilitzar numerari amb la massa de les cullites, que en altre cas deuràn els pagesos guardar, o si no cauràn en mans d'especuladors a preus irrisoris.

II

Com pot fer-se la mobilització de les cullites? Com pot fer-se la pignoració d'una manera pràctica, que oferint tota llei de garanties econòmiques i legals pels prestamistes sigui assequible als agricultors?

El préstam individual sobre mercaderies és impracticable. Per que la mercaderia sigui pignorable deu posar-se en poder de l'acreeador o d'un tercer. Serien magatzems enormes i gastos quantiosos els que serien precisos per situar les mercaderies en lloc diferent dels dipòsits on les guarden els agricultors

Si les mercaderies no deuen extreure's del lloc on els pagesos les tenen és necessari que

aquestes mercaderies passin legalment al poder d'una entitat que pugui jurídicament emetre el warrant o resguard de dipòsit, qual document estigui adornat dels requisits necessaris, perquè es pugui lliurar al mercat del crèdit.

Perquè els warrants reuneixin aquestes circumstancies, segons els articles 193 i 194 del Còdic de Comerç deuen ésser emesos per una Companyia de Magatzems Generals de Dipòsit. Naturalment que la Companyia lliuradora del warrant deu oferir garanties sòlides perquè els warrants que lliuri mereixin confiança al Banquer que els descompti.

Crec que hi ha un medi pràctic de que'ls agricultors per grans grupus puguin constituir Companyies Generals de Dipòsits que ofereixin tota mena de seguretats i garanties, sense tenir que desemborsar grossos capitals, que si aixó fos precis tampoc serien actualment practicables. Aquest medi seria constituir la Companyia General de Dipòsits a base d'una Societat anònima amb accions nominatives, amb un desembors d'un 5 per cent. Com en les accions nominatives els subscriptors responen del capital no desemborsat, els subscriptors del capital suscrit, de manera que'ls warrants lliurats per aquestes Societats tindrien eficàcia jurídica i econòmica indiscutible.

Aquestes Companyies Generals de Dipòsit constituïdes per accionistes d'una comarca, d'una regió, d'una categoria d'agricultors, que entre ells se coneixen i que per la subscripció de les accions nominatives resultarien responsables, permetria sense cap dificultat formalitzar contractes d'arrendament dels llocs on estessin les mercaderies per fer-les passar a mans de la Societat emissora dels warrants.

Tingui's en compte que afortunadament hi ha en el nostre camp tanta bona fé en lo que fa referencia a la guarda de mercaderies, que, per exemple, representa com és sabut molts milions el vi que cada any es compra el Penadès i Camp de Tarragona «de paraula». I apenes de cada mil casos en resulta un en que, fins quan i ha oscil·lació en els preus, els pagesos no guardin la llei de la seva paraula com si fos una escriptura estesa davant del Notari. Inutil és dir que'l document que estenguessin amb la Societat de Dipòsits de la qual ells formarien part arrendant el celler resultaria un document fermíssim.

— EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES —

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telefon-Central; Pelayo, 44, telef. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important:

La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

III

Vull posar un exemple per aclarir i precisar el pensament, advertint que les xifres seràn convencionals i posades únicament per millor comprensió.

Es reuneixen davant de Notari a Reus, Vendrell o Vilafranca del Penades 200 agricultors i constitueixen una Companyia de Magatzems Generals de Dipòsits. Subscriuen cada un d'ells una acció de 100 duros, desemborsant 5 duros per acció. Quedarien obligats a respondre de 95 duros. El capital representa 20,000 duros que són la base de la garantia que les entitats bancaries voldrien i deurien de les responsabilitats del suscriptor. A l'efecte en una de les cares del warrant podria continuar-se la llista d'accionistes nominativa que al costat de cada nom podria portar la quota de contribució. Les agències d'informes podrien facilment comprovar la solvència dels accionistes.

Aquests warrants podrien ésser base de préstams dels banquers. Però segurament que la major part d'aquests o les mateixes societats de Dochs no els admetrien si no fossin descontables pel Banc d'Espanya que aleshores reuniria la garantia real, de la mercaderia, la del banquer intermediari i la de la Societat dels Magatzems de Dipòsit.

La primera gestió deuría ésser la d'obtenir l'assentiment del Banc d'Espanya, que deuría fixar les condicions de la constitució per assegurar la col·locació de warrant.

IV

I quina quantitat es podria prestar? Jo crec que cap perill hi hauria de que's prestessin als pagesos 5 o 6 pessetes per hectòlitre de vi, que representa menys del quaran-

ta per cent del promig del darrer quinqueni. Suposant que's pignoressin dos o tres milions d'hectòlitres de vi resultaria un préstamde deu a quinze mil·lions de pessetes perfectament garantit que entrarien en la circulació de la riquesa agrària, impeding la depreciació excessiva i satisfent reals i perentories necessitats. Beneficiaria als que aconseguissin les operacions, als demés agricultors mantenint els preus, al comerç i a l'industria que sense'ls diners dels pagesos funcionen malament.

Ara qui més hi sàpiga, que més hi digui.

JAUME CARNER

(*El Poble Català*)

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.
Auques i Ventalls	5 pessetes
La paraula en el vent	5 »

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

De como hemos de ser neutrales

No basta llamarse neutrales. La cuestión es saber serlo; es serlo.

Una declaración de «neutralidad» está pronto «hecha» en el papel y más pronto «dicha».

Lo difícil, lo delicado es practicarla. Y sobre todo con nobleza y dignidad, discretamente, prudentemente, bondadosamente, con espíritu superior a todas las pasiones, que la guerra—que es odio—enciende.

No es la neutralidad un estado de absoluta indiferencia. No consiste el ser neutral en cerrar los ojos al dolor de los demás, ni en volver la espalda a la vida y a la muerte. No es menos neutral que el mudo—por interés,—que lanza un grito de horror o de protesta, el que vierte un comentario de razón y de justicia.

No es posible desentenderse de la gran tragedia que en el mundo se está representando. Un espectador insensible a la gigantesca y punzante lucha de todas las pasiones, sería un malvado. No hay corazón que deje de interesarse por las escenas incruentas, que más que encogerlo, lo desgarran, ni ojos que lloren tanta desventura.

La nación que entendiese y practicase la neutralidad, regulándola solo por el sórdido interés, con absoluto menos precio de todos los sentimientos, sería «moralmente», la menos «neutral» de las naciones.

El mismo pueblo de Israel, que es el que más derecho tiene «al egoísmo», no podría ser indiferente a tanto dolor. La baronesa de Rotschild, volviendo, piadosa, los crucifijos al seno del hospital de sangre, es un hermoso símbolo de piedad y de amor.

No excluyen las neutralidades, bien entendidas, las preferencias ni las justicias. Dictan éstas el deber, pero aquéllas son dignas también del respeto, porque nacen del «derecho» a opinar, de las ideas comunes, de las solidaridades de intereses, de las afinidades de la raza, de la voz de la sangre, de la complejidad de los convencionalismos, que son, también, sangre de la sangre, de las espiritualidades, por regla general subjetivas y, a menudo, atávicas.

Ha practicado ejemplarmente, con noble gesto, la reina de España, la neutralidad, enviando el recuerdo de su óbolo a las víctimas de la guerra.

Y no la han infringido con extemporáneo alarde los catalanes, ilustres amigos nuestros, que han enviado entusiástico mensaje al general Joffre, nacido en un pedazo de tierra nuestra, allá en el bello jardín del Rosellón.

Las ideas tienen sus fueros. La voz de la sangre, su eco.

Sería absurdo pretender suprimir las pasiones y sofocar sus exaltamientos.

No vivimos en ninguna zona gacial. Somos de carne y hueso. Somos hombres. Es en nosotros un placer la contradicción, un hábito la disputa, una necesidad discutir, mientras los demás se matan. No puede imponerse a todos, silencio y callamiento. No habría candados para tantas bocas.

La «neutralidad» es un hecho oficial. Es quizás un plebiscito del país. Pero como los partidos, no son siempre el país, no es extraño que no observen, con la austeridad debida, las prácticas del culto de la paz, y se hayan dividido, con estrépito, en francófilos y germanófilos.

Faltos de un «ideal» que nos una, nos sobran «palabras» para dividirnos.

Por sentimiento, desea la izquierda, la victoria de los ejércitos de la República, representativos de la civilización y de la libertad.

Es la vieja tradición de las izquierdas españolas. Francófilo el gran verbo de nuestra democracia, Castelar, con Vergniaux, Michelet y Lamartine por maestros, con Thiers, Jules Simón, León Say y Gambetta por amigos.

Hijo espiritual de Proudhon, el austero Pi.

Más que francófilo, francés. Lerroux, buscador de compromisos internacionales con Francia, por Francia y para Francia.

Francófilo Melquiades Alvarez, más que por sus declaraciones, por su mentalidad y cultura.

Francófilo el maestro Alomar, que por no llamar «bárbaros» a los alemanes, mediante una sutil distinción de metafísico y de poeta, entre «civilización y cultura», se decide por llamarles «cultos».

Francófilo, con entusiasmos tribunicios, Salvatella, federalista girondino.

Francófilo ardoroso, Felipe Rodés, capaz de hacer a la República vecina la ofrenda de amor de todo el continente africano.

Francófilos, Zulueta, que vacilando en metafísica entre Krause y Littré, no renuncia a su papel de Meline de España, proteccionista y agrario; Miró, diligente guardián de los archivos secretos y recónditas esperanzas del reformismo; Moles, terrible estratega de la ironía, exterminador de las huestes teutónicas, y Castrovido—tres veces santo, aunque republicano.—por su bondad, por su pobreza y ; or su talento...

Y mientras esta legión de intelectuales, oradores, parlamentarios y políticos, entonan las estrofas varoniles de la Marsellesa y can-

ta con las glorias de la Galia revolucionaria el triunfo de los soldados de la República, la derecha jaimista ruega a las once mil vírgenes, no violadas aún por los teutones, que la espada victoriosa del Kaiser, restablezca la legitimidad en España, al son de la música de Mella, el gran retórico de las restauraciones imposibles, cuyo espíritu paradójico y utópico, vaga entre genios guerreros, y misteriosas ninfas, más allá del Marne, teñido en sangre, entre las aguas del Rhin, recogiendo con los viejos cuentos de hadas, las nuevas esperanzas del tradicionalismo, quizás las últimas.

Para nosotros, la «neutralidad», no es esta discordia rancia y retrospectiva. No es un juego malabar, de palabras sentimentales y de retóricos convencionalismos antiguos, con una vejez de dos centurias.

Es la neutralidad, a través de nuestro opinar, un estado luminoso de la conciencia nacional, inclinado a un necesario y útil apartamiento de España, de los campos de batalla, en los que quedaría desangrada y empobrecida.

Cuando se nos pregunta si somos francófilos o germanófilos, contestamos invariablemente: «Somos españoles, somos catalanes».

De la guerra seguimos los trágicos episodios para recoger las enseñanzas provechosas. Pero hablamos poco de la guerra, y acerca de ella, discutir evitamos, para no discutir sentimientos y pasiones, amores y odios, intereses y hechos.

Y si para opinar sobre hechos carecemos de documentación auténtica, discutir sentimientos es lastimar los ajenos para enaltecer los propios, y remover intereses es mal servirnos, es comprometerlos, quizás, con la peligrosa improvisación de juicios faltos de base.

Una serena espera, sin inquietudes y sin espirituales turbulencias, es el modo más cuerdo de ser neutral.

Ha de ofrecer la verdadera neutralidad gestos altruistas, delicadas deferencias para los beligerantes. Ni adulación al Dios Exito ni trágicas a los vencidos. Ni juicios absolutistas o absolutos, ni críticas tendenciosas.

Hay que esperar del tiempo la última palabra. El es el único correo, seguro portador de las noticias verídicas, la única fuente de donde mana el agua pura de las informaciones exactas.

No estamos documentados sobre nada, ni sobre el origen y las causas de la guerra, ni sobre los hechos vandálicos de los beligerantes, ni sobre las batallas libradas, ni sobre las intenciones futuras de los vencedores o de los vencidos.

Y es discreto, antes de verter juicios definitivos que absuelvan o condenen, documentarse copiosamente, con paciencia a lo Job, con perseverancia benedictina y con el espíritu de un Taine. No es hora de anticipar la crítica histórica de la gran conflagración.

Pero tiene, también, «la neutralidad», otros deberes, los que nosotros llamamos los altos deberes de la «neutralidad», el respeto a las personas de los naturales de los países en guerra y a sus representantes, sentimientos e ideales, la noble y celosa protección a las personas e intereses, que los beligerantes nos confíen, el aprovechamiento lícito, sin doblez ni sórdida codicia, de las ventajas de la paz, lícito aprovechamiento de la acción individual por el Estado secundada, ennoblecida por la contingencia de una iniciativa de intervencionismo reparador, capaz de asumir los bálsamos de la moderación y los consuelos de la justicia.

La garantía de esta neutralidad es el gobierno constituido.

Llámesese como se llame, hemos de ser perfectos ministeriales del que gobierne, que por el hecho de serlo es un gobierno nacional, sin necesidad de colocar en el banco azul un pájaro de cada jaula.

Son gobiernos nacionales los que tienen al confianza de la opinión y el apoyo resuelto del país, gobiernos que, como el del señor Dato, ha sabido encarnar ese interés superior de una neutralidad digna, que permite al Rey telegrafiar elocuente pésame al doctor francés, su amigo, felicitándole por la muerte gloriosa del hijo y asociándose al dolor del padre, como podría mañana felici-

tar al Kaiser si tuviese el Kronprinz la suerte de morir, vencedor o vencido, por la patria, en el campo de batalla.

EMILIO JUNOY
Senador del Reino.

(El Día Gráfico)

OBRA NOVA

LA PARAULA EN EL VENT

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit Lluís Gilí, Claris, 82

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasesell. Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Informació

La protesta de Bèlgica

Trobem en un diari madrileny aquesta informació:

«El *New York World* publica unas interesantes declaraciones del jefe de los socialistas belgas, M. Vandervelde, actual ministro en su país, que como es sabido, se encuentra en Wáshigton comisionado para protestar ante el presidente de los Estados Unidos contra el proceder de Alemania en su invasión de Bèlgica.

Después de repetir las manifestaciones hechas al periódico *Justicia*, órgano del partido obrero de Inglaterra, ha dicho:

«El caso de mis dos compañeros y el mío aceptando cargos ministeriales en nuestro país se ajusta en absoluto a los acuerdos de los Congresos internacionales socialistas sobre los puntos concretos de estallar una guerra y de ser agredida una nación ajena a los orígenes de la contienda.

Hemos ido al ministerio doblemente doloridos: como ciudadanos belgas y como socialistas.

Como belgas, porque el atentado a nuestra

neutralidad es tan palmario, que la propia Alemania se anticipó a proclamarlo alegando una suprema necesidad militar. No hay para qué insistir sobre este punto. A confesión de parte...

Como socialistas, porque, hay que reconocerlo, el socialismo, con sus hermosas doctrinas de fraternidad universal, ha recibido un tremendo golpe. Podría decirse que mortal, si no se creyese que nada valen el poder de los hombres y el derecho de la fuerza sobre la acción de los tiempos.

De Alemania, precisamente, de la cuna de las doctrinas socialistas, ha partido esa negación, opuesta a la conquista de los derechos del hombre. Y lo más doloroso es que esa negación ha tenido el asentimiento del socialismo alemán. Luego en nuestros correligionarios de allende el Mosa no había convicciones arraigadas ni fe en sus propias predicaciones. Han ido a la guerra y han corrido a empuñar las armas con más decisión que si se hubiese tratado de la revolución social.

Todavía tendrían disculpa, ya que no justificación, si hubiesen ido contra Francia por odios tradicionales, difíciles de dominar; pero ¡ir contra Bélgica! ¡Ir contra el pueblo más pacífico y trabajador de Europa, y en el que más conquistas venía haciendo el socialismo en lucha inacabable con la extrema derecha!

Nosotros creemos que el socialismo alemán, las masas populares, no querían la guerra, y si la apetecían, no era contra Bélgica. Si nos equivocamos, tanto peor para los que han creído y siguen creyendo en el credo de nuestro partido universal. Y si acertamos, si el socialismo germano rechazaba la idea de la guerra y sus prohombres, sus parlamentarios, la han aceptado y aplaudido, ¡qué responsabilidad la suya, y no por las consecuencias de la catástrofe, sino por la desilusión, por el desengaño que han llevado a la conciencia de los que creían en ellos y en las doctrinas que defendían en todas partes, últimamente en Berna, entre los propios delegados franceses!

Se ha dicho que si no se adelanta Alemania a invadir nuestro territorio, lo hubiera hecho Francia, y que los belgas no nos hubiéramos opuesto con las armas en la mano, como lo hemos hecho ahora. Nos calumnian los que tal dicen. Las fortalezas que nuestro país levantó miraban a todas partes. Las bocas de nuestros cañones no apuntaban solamente al lado de Alemania. Velaban por la integridad de la nación, y esa vigilancia no se ejerce con sólo atender a un lado. Nuestros ingenieros pensaron al proyectar y construir las fortificaciones en las fronteras del mar como en las de tierra en los cuatro puntos cardinales.

Ni aun debiendo, como debe Bélgica, a Francia su independencia, se habría creído en el caso de saldar deudas de gratitud con

mermas de su dignidad y de su independencia.

No es lícito discutir en el terreno de las suposiciones; pero ya que éstas se hacen, ¿por qué no admitir la de que el pueblo que sabe comportarse como Bélgica lo está haciendo contra Alemania habría hecho exactamente lo mismo con otra cualquiera nación que hubiese intentado igual violencia? Descendiendo todavía más y llegando al terreno de los ruines egoísmos, ¿qué podíamos esperar del triunfo de Francia que no nos concediese Alemania?

Pero repugna hablar siquiera en hipótesis de semejantes pequeñeces, a las que pone un solemne mentis la épica lucha que sostenemos contra un enemigo cien veces más fuerte y poderoso, y que quiso comprar nuestra complicidad, como lo demuestran las notas cambiadas entre los Gobiernos de Berlín y de Bruselas en vísperas de estallar la guerra, al precio de futuras compensaciones.

Pero si grande fué nuestra desilusión al ver que una nación poderosa necesitaba atropellar a otra débil para sacar ventaja a su rival, no lo ha sido menor al observar los procedimientos guerreros empleados en la lucha.

Creíamos que el progreso de que se pregona heraldó el Imperio germánico se patentizaría en el nuevo arte militar, humanizando en lo posible la guerra, desterrando procedimientos arcaicos y desacreditados.

Lejos de esto, hemos visto resucitados los tiempos de Atila. En las guerras de los últimos siglos los tiranos que las provocaban y las dirigían saqueaban, como Napoleón, los países que invadían; pero los saqueaban en beneficio del suyo, llevando a él tesoros de arte o de metálico. Ahora, ¡ni eso! Los alemanes han desmentido su cacareado amor a

lo grande, a lo útil, a lo artístico. Lo han destruído todo por el gusto de destruir. Dígalos Lovaina, en cuyas calles he visto cadáveres mutilados de mujeres y niños, y edificios tan artísticos y gloriosos como la Universidad y la Biblioteca y sus templos más hermosos reducidos a ruinas.

Por si esto era poco, han sido resucitados los ominosos tiempos de la leyenda siciliana, en que los forajidos de los campos, formando cuadrillas, entraban en los pueblos y conminaban a los vecinos a que, en un término de pocas horas, entregasen cuantiosas y caprichosas contribuciones, so pena de llevarse en rehenes las primeras figuras de la principalía del lugar.

Para justificar tanto vandalismo se dice por el Estado Mayor alemán que los paisanos, las mujeres, como los ancianos, rompían el fuego a mansalva desde los tejados y las ventanas de sus casas contra los militares invasores. ¿Pero es que esto, suponiendo que sea rigurosamente exacto, no ha sucedido, sucede y sucederá en todos los pueblos que defienden su santa independencia? ¿Es que no tienen todas las naciones del mundo sus héroes de un día, sus tradiciones gloriosas basadas precisamente en hechos aislados, reveladores del heroísmo popular, excitado por la indignación ante el despojo inícuo y la violencia brutal? ¿Es que la misma Baviera no rinde culto popular a mujeres heroicas y a ancianos valerosos que esgrimieron sus armas como pudieron y cuando pudieron contra sus eternos enemigos los prusianos?

Lo que la población civil haya podido hacer en Bélgica, impulsada por su desesperación al verse atropellada, es lo que haría la de Alemania en caso semejante, sin que ello justificase ni disculpase que sus catedrales, sus museos, sus monumentos y sus fábricas

Editorial Ibèrica, Passeig de Gracia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:	Per subscripció, pagament a la bestreta		Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà	
	Rústega	Ptes. 35	Rústega	Ptes. 45
	Tela	45	Tela	» 50

cas fuesen destruïdas como represalias. La palabra represalia, propia de los tiempos bárbaros, es un ultraje para la civilización moderna. El que piensa en represalias es porque se considera capaz de merecerlas.

Yo no niego que los paisanos en mi país hayan hecho fuego contra los invasores; pero afirmo que eso lo hacen los paisanos de todos los pueblos del mundo que sientan amor a la tierra que les vió nacer.

Hasta me atrevo a suponer que atrocidades como las que motivan nuestra protesta ante el mundo entero no han sido dictadas ni aprobadas por las altas autoridades militares alemanes, y que sería capaz el Kaiser de hacerse cortar una mano si con ello borrarse páginas como la de Lovaina.

Mis compañeros Laubat y Guerdé, como yo al aceptar los puestos que hemos aceptado, hemos procedido en la confianza de que el mundo civilizado hará suya la protesta de Bélgica, no precisamente contra la guerra que ha llevado la ruina al país que desarrollaba su vida nacional en plena prosperidad y por su propio esfuerzo, sino con-

tra el terrorismo que Alemania ha empleado como recurso para imponer su yugo a un pueblo libre; digno y modelo de cultura y laboriosidad.»

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

La Merla.—per Josep Lleonart.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

Publicacions de l'Institut de Ciències

(PALAU DE LA DIPUTACIÓ)

	PTES.
Arxius. Any I, fascicles I, II i III cada un.	4
Arxius. Any II, fascicle I i II, cada un.	4
Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i J. SALLEN. Fascicle I.	5
Fascicle II.	5
Treballs de la Societat de Biologia, publicats sota la direcció de A. PISUNYER, Volum I. 1913.	10
Malacologia de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i DE J. CHÍA. <i>En preparació.</i>	

== Camiseria
i Corbateria

== Boqueria-32

:: BARCELONA ::

ESPECIALITAT ==
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
== de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no fonts de origen.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS-18-ent.º**

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

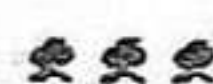
INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de nàufreges i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG

FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona.